Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL JEAN RICHARD DE LA TOUR
prezentate la 17 martie 2022 [1]

Cauza C-624/20

E.K.
împotriva
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

[cerere de decizie preliminară formulată de rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Tribunalul din Haga, sediul din Amsterdam, Țările de Jos)]

„Trimitere preliminară – Controale la frontiere, azil și imigrare – Politica privind imigrarea – Statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung – Ședere exclusă din domeniul de aplicare al Directivei 2003/109/CE – Ședere pentru motive cu caracter temporar – Ședere în temeiul dreptului derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE”

I. Introducere

1. Un părinte, resortisant al unei țări terțe, care locuiește într-un stat membru ca urmare a dreptului pe care îl deține în virtutea calității de cetățean al Uniunii Europene a copilului său minor poate să se prevaleze de această ședere în fața autorităților statului membru respectiv pentru a obține statutul de rezident pe termen lung?

2. În jurisprudența sa rezultată din Hotărârea din 8 martie 2011, Ruiz Zambrano [2], și din Hotărârea din 10 mai 2017, Chavez-Vilchez și alții [3], Curtea a admis că părinții unui copil, cetățean al Uniunii, care se află într-o situație de dependență față de aceștia din urmă, beneficiază de un drept de ședere derivat din drepturile de cetățean ale acestui copil. Prin urmare, acești părinți pot rămâne pe teritoriul statului membru în care copilul respectiv are reședința atât timp cât această dependență există. Atunci când această legătură de dependență încetează, dreptul de ședere derivat încetează în consecință.

3. Problema ridicată de instanța de trimitere este aceea dacă șederea menționată poate permite părinților în cauză să se prevaleze de o perioadă de rezidență suficient de lungă pentru a solicita beneficiul statutului de rezident pe termen lung. O astfel de cerere a fost prezentată de E.K., resortisantă ghaneză care locuiește în Țările de Jos de mulți ani cu fiul său care este în prezent

[1] Limba originală: franceza.

[2] C-34/09, denumită în continuare „Hotărârea Ruiz Zambrano”, EU:C:2011:124.

[3] C-133/15, EU:C:2017:354. În Țările de Jos, acest drept de ședere este denumit „dreptul de ședere Chavez-Vilchez și alții” întrucât el se referă la această cauză care a avut ca obiect o situație neerlandeză.

major, la Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (secretarul de stat pentru justiție și securitate, Țările de Jos). Această cerere a fost respinsă și face obiectul unei contestări în fața instanței de trimitere.

4. Instanța respectivă ridică problema dacă natura specială a șederii în cauză permite încadrarea sa în categoria șederilor temporare, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung [4]. Dacă aceasta este situația, șederea menționată nu intră în domeniul de aplicare al directivei în discuție.

5. În prezentele concluzii, vom ajunge să considerăm că noțiunea de ședere temporară, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (e) din directiva respectivă, este o noțiune de drept al Uniunii și că dreptul de ședere derivat, întemeiat pe articolul 20 TFUE, intră în această categorie.

II. Cadrul juridic

A. Directiva 2003/109

6. Considerentele (4), (6) și (17) ale Directivei 2003/109 au următorul cuprins:

„(4) Integrarea resortisanților țărilor terțe care s-au stabilit pentru o perioadă lungă în statele membre reprezintă un element-cheie în promovarea coeziunii economice și sociale, obiectiv fundamental al [Uniunii], prevăzut de tratat.

[…]

(6) Criteriul principal în dobândirea statutului de rezident pe termen lung trebuie să fie durata șederii pe teritoriul unui stat membru. Șederea respectivă trebuie să fi fost legală și neîntreruptă pentru a putea dovedi stabilirea persoanei respective în țara în cauză. Este necesară o anumită flexibilitate pentru a se putea ține seama de circumstanțele care pot determina o persoană să părăsească temporar teritoriul respectiv.

[…]

(17) Armonizarea condițiilor de dobândire a statutului de rezident pe termen lung favorizează încrederea reciprocă între statele membre. Anumite state membre eliberează permise de ședere permanentă sau cu durată de validitate nelimitată în condiții mai favorabile decât cele stabilite de prezenta directivă. Tratatul nu exclude posibilitatea de a aplica dispoziții de drept intern mai favorabile. Cu toate acestea, în temeiul prezentei directive, trebuie să se prevadă ca permisele eliberate în condiții mai favorabile să nu acorde accesul la dreptul de ședere în alte state membre.”

[4] JO 2004, L 16, p. 44, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 225.

7. Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul”, prevede:

„Prezenta directivă stabilește:

(a) condițiile de acordare și de retragere a statutului de rezident pe termen lung acordat de un stat membru resortisanților țărilor terțe care au reședința legală pe teritoriul său, precum și drepturile aferente și

(b) condițiile de ședere în alte state membre decât cel care a acordat statutul de rezident pe termen lung resortisanților țărilor terțe care beneficiază de statutul respectiv.”

8. Articolul 3 alineatul (2) litera (e) din directiva menționată prevede:

„Prezenta directivă nu se aplică resortisanților țărilor terțe care:

[…]

(e) au reședința exclusiv din motive cu caracter temporar, de exemplu ca persoană au pair sau ca lucrători sezonieri sau ca lucrători salariați detașați de un prestator de servicii în scopul furnizării de servicii transfrontaliere sau ca prestatori de servicii transfrontaliere sau în cazul în care permisul de ședere al acestora a fost limitat în mod formal.”

9. Articolul 13 din aceeași directivă, intitulat „Dispoziții de drept intern mai favorabile”, este redactat după cum urmează:

„Statele membre pot elibera permise de ședere permanente sau cu durată de validitate nelimitată în condiții mai favorabile decât cele stabilite de prezenta directivă. Permisele de ședere respective nu acordă dreptul de ședere în celelalte state membre, în conformitate cu prevederile din capitolul III al prezentei directive.”

B. Dreptul neerlandez

1. Vw 2000

10. Articolul 8 litera e) din Vreemdelingenwet 2000 (Legea din 2000 privind străinii)[5] din 23 noiembrie 2000 prevede:

„Un străin are dreptul de ședere legală în Țările de Jos numai:

[…]

e) în calitate de resortisant [al Uniunii], în măsura în care locuiește în Țările de Jos în temeiul unei reglementări adoptate în virtutea Tratatului [FUE] sau al Acordului privind Spațiul Economic European [din 2 mai 1992[6]].”

[5] Stb. 2000, nr. 495, denumită în continuare „Vw 2000”.

[6] JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4.

11. Articolul 21 alineatele (1) și (6) din Vw 2000 prevede:

„(1) Cererea de acordare a permisului de ședere pe durată nelimitată vizat la articolul 20, depusă de un străin care, imediat înainte de introducerea cererii, a beneficiat timp de cinci ani consecutivi de ședere legală fie în sensul articolului 8 litera a), litera c), litera e) [sau] litera l), fie pe baza unui permis de ședere de rezident pe termen lung în Uniunea Europeană nu poate fi respinsă decât atunci când străinul:

a) nu dispune în mod independent și durabil, împreună sau nu cu membrul de familie la care locuiește, de mijloace de existență suficiente;

b) a furnizat informații incorecte sau nu a furnizat informații care ar fi determinat respingerea cererii de acordare, de modificare sau de prelungire;

c) a fost condamnat printr-o hotărâre rămasă definitivă pentru o infracțiune sancționată cu pedeapsa închisorii de trei ani sau mai mare sau i s-a aplicat pentru aceasta măsura vizată la articolul 37a din Wetboek van Strafrecht [Codul penal];

d) constituie un pericol pentru securitatea națională;

e) și-a stabilit reședința principală în afara Țărilor de Jos;

f) nu are, la data primirii cererii, un drept de ședere cu caracter temporar sau

g) nu a promovat examenul menționat la articolul 7 alineatul (1) litera a) din Wet inburgering [Legea privind integrarea civică din 30 noiembrie 2006[7]] sau nu a obținut o diplomă, un certificat sau un alt document indicat la articolul 5 alineatul (1) litera c) din această lege.

[…]

(6) Printr-o măsură administrativă generală sau în temeiul acesteia pot fi adoptate norme referitoare la motivele menționate la alineatului (1). În acest context, pot fi indicate și alte cazuri decât cele prevăzute la alineatele (1)-(4) în care se poate acorda permisul de ședere pe durată nelimitată vizat la articolul 20.”

12. Articolul 45b din Vw 2000 are următorul cuprins:

„(1) Cererea de acordare a unui permis de ședere de rezident pe termen lung-UE este respinsă atunci când, imediat înainte de depunerea cererii, străinul:

a) are un drept de ședere cu caracter temporar în temeiul unui permis de ședere pe durată determinată vizat la articolul 14;

b) are un drept de ședere limitat în mod formal;

c) are reședința în temeiul unui statut special privilegiat;

[7] Stb. 2006, nr. 625.

d) are reședința în temeiul unui permis de ședere pe durată determinată vizat la articolul 28 care nu a fost acordat în conformitate cu articolul 29 alineatul (1) litera a) sau litera b);

e) are reședința, în temeiul unui permis de ședere pe durată determinată vizat la articolul 28, care a fost acordat potrivit articolului 29 alineatul (2), la un străin care deține un permis de ședere vizat la articolul 28 care nu a fost acordat în conformitate cu 29 alineatul (1) litera a) sau litera b).

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), cererea de acordare a unui permis de ședere de rezident pe termen lung-UE nu poate fi respinsă decât atunci când străinul:

a) nu a avut, timp de cinci ani fără întrerupere și imediat înainte de depunerea cererii, o ședere legală în sensul articolului 8, ținând seama de alineatul (3);

b) în perioada menționată la litera a), a avut reședința în afara Țărilor de Jos fie timp de șase luni consecutive sau mai mult, fie pentru o perioadă totală de zece luni sau mai mult;

c) nu dispune în mod independent și durabil, împreună sau nu cu membrul familiei la care locuiește, de mijloace de existență suficiente;

d) a fost condamnat printr-o hotărâre rămasă definitivă pentru o infracțiune sancționată cu pedeapsa închisorii de trei ani sau mai mare sau i s-a aplicat pentru aceasta măsura vizată la articolul 37a din [Codul penal];

e) constituie un pericol pentru securitatea națională;

f) nu dispune de o asigurare de sănătate suficientă pentru el însuși și pentru membrii de familie aflați în întreținerea sa sau

g) nu a promovat examenul menționat la articolul 7 alineatul (1) litera a) din [Legea privind integrarea civică] sau nu a obținut o diplomă, un certificat sau un alt document indicat la articolul 5 alineatul (1) litera c) din această lege.

(3) La calcularea perioadei prevăzute la alineatul (2) litera a) nu se iau în considerare șederea în sensul alineatului (1) și șederea în sensul alineatului (2) litera b), cu excepția șederii pentru studii sau formare profesională, din care se ia în considerare jumătate.

(4) Printr-o măsură administrativă generală sau în temeiul acesteia pot fi stabilite norme referitoare la aplicarea alineatelor (1) și (2).”

2. Decretul din 2000 privind străinii

13. Articolul 3.5 din Vreemdelingenbesluit 2000 (Decretul din 2000 privind străinii)[8] din 23 noiembrie 2000 prevede:

„(1) Dreptul de ședere întemeiat pe permisul de ședere obișnuit pe durată determinată este temporar sau permanent.

[8] Stb. 2000, nr. 497.

(2) Este temporar dreptul de ședere întemeiat pe permisul de ședere acordat împreună cu o restricție legată de:

a) șederea în calitate de membru de familie, atunci când persoana de referință:

1. are un drept de ședere temporară sau

2. este titulara unui permis de ședere temporară pe motiv de azil;

b) munca sezonieră;

c) transferul în cadrul aceleiași companii;

d) prestarea transfrontalieră de servicii;

e) activitatea de ucenicie;

f) studii;

g) căutarea sau exercitarea unei activități salariate sau independente;

h) comerț în cadrul sau în afara unui tratat;

i) un tratament medical;

j) motive umanitare temporare;

k) așteptarea unei cereri în temeiul articolului 17 din Rijkswet op het Nederlanderschap [Legea privind cetățenia neerlandeză din 19 decembrie 1984[9]].

(3) Pentru îndeplinirea obligațiilor care decurg din tratate sau din decizii obligatorii ale organizațiilor de drept internațional, un regulament ministerial poate stabili cazurile în care, prin derogare de la alineatul (2), dreptul de ședere are caracter permanent.

(4) Dacă este acordat împreună cu o altă restricție decât cele enumerate la alineatul (2), permisul de ședere este permanent, cu excepția cazului în care se stabilește altfel la acordarea sa."

III. Litigiul principal și întrebările preliminare

14. Reclamanta din litigiul principal, E.K., născută la 30 noiembrie 1960, are cetățenie ghaneză. Ea are un fiu, născut la 10 februarie 2002, care are cetățenia neerlandeză. La 9 septembrie 2013, în temeiul articolului 20 TFUE, aceasta a primit un permis de ședere UE care cuprinde mențiunea „membru de familie al unui cetățean al Uniunii".

15. La 18 februarie 2019, E.K. a solicitat eliberarea unui „permis de ședere de rezident pe termen lung-UE". Această cerere a fost respinsă la 30 august 2019 de secretarul de stat pentru justiție și securitate, care a considerat că, întrucât dreptul de ședere al lui E.K. avea caracter temporar, ea nu putea beneficia de permisul solicitat.

[9] Stb. 1984, nr. 628.

16. Contestația depusă de E.K. a fost respinsă ca nefondată prin decizia din 12 decembrie 2019. E.K. a introdus o acțiune împotriva deciziei respective la instanța de trimitere.

17. Această instanță ridică, în primul rând, problema dacă, atunci când un resortisant al unei țări terțe are un drept de ședere cu titlu derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE, caracterul temporar sau permanent al șederii ține de competența statelor membre sau este o noțiune care trebuie să facă obiectul unei interpretări uniforme în cadrul Uniunii.

18. În al doilea rând, în cazul în care noțiunea de „ședere temporară” este o noțiune de drept al Uniunii, instanța menționată ridică problema dacă șederea resortisantului unei țări terțe pe baza dreptului de ședere derivat conferit de articolul 20 TFUE (denumit în continuare „dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE”) are sau nu are caracter temporar. Astfel, ea arată că jurisprudența Curții nu conferă niciun drept autonom unui asemenea resortisant al unei țări terțe. Eventualele drepturi care le sunt conferite de tratat sau de dreptul derivat nu sunt decât drepturi care decurg din exercitarea de către un cetățean al Uniunii a dreptului la liberă circulație și ședere pe teritoriul Uniunii.

19. Aceeași instanță arată că, dacă Directiva 2004/38/CE [10] permite titularului unui drept de ședere derivat să obțină un drept de ședere permanentă, această reglementare a fost acceptată de statele membre, spre deosebire de dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE, care este o creație jurisprudențială.

20. Instanța de trimitere amintește că articolul 3 alineatul (2) partea introductivă și litera (e) din Directiva 2003/109 îi exclude din domeniul de aplicare al acestei directive pe resortisanții țărilor terțe care au reședința acolo exclusiv din motive cu caracter temporar. Instanța menționată arată că aceste motive acoperă ipotezele în care resortisantul nu are intenția de a se stabili pe termen lung în țara în cauză. Ea deduce de aici că criteriul intenției de a se stabili în mod durabil trebuie reținut pentru evaluarea caracterului temporar sau permanent al unei șederi întemeiate pe articolul 20 TFUE. Această instanță adaugă că pârâtul din litigiul principal admite faptul că permisul acordat părintelui unui minor în vederea protejării vieții de familie întemeiat pe articolul 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale [11] nu are caracter temporar.

21. În al treilea rând, instanța de trimitere ridică problema punerii în aplicare de către Regatul Țărilor de Jos a articolului 3 alineatul (2) partea introductivă și litera (e) din Directiva 2003/109 în ipoteza în care trebuie să se rețină caracterul temporar al șederii resortisantului unei țări terțe pe baza dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE. Astfel, articolul 45b din Vw 2000 prevede că numai permisele naționale care conferă dreptul la o ședere cu caracter temporar constituie motive pentru refuzul acordării unui permis de ședere de rezident pe termen lung-UE. *A contrario*, drepturile de ședere cu caracter temporar, dar întemeiate pe dreptul Uniunii, ar permite obținerea unui permis de ședere de rezident pe termen lung.

[10] Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO 2004, L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).

[11] Semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, denumită în continuare „CEDO”.

22. În aceste condiții, rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Tribunalul din Haga, sediul din Amsterdam, Țările de Jos) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Statele membre sunt competente să stabilească dacă dreptul de ședere în temeiul articolului 20 TFUE are sau nu are caracter temporar ca atare sau acest aspect trebuie interpretat la nivelul dreptului Uniunii?

2) În cazul în care este aplicabilă o interpretare la nivelul dreptului Uniunii, în scopul aplicării Directivei 2003/109, este necesar să se facă distincție între diferitele drepturi de ședere accesorii de care beneficiază resortisanții unor țări terțe în temeiul dreptului Uniunii, printre care dreptul de ședere accesoriu conferit unui membru de familie al unui cetățean al Uniunii în temeiul Directivei 2004/38 și dreptul de ședere în temeiul articolului 20 TFUE?

3) Dreptul de ședere în temeiul articolului 20 TFUE, care, prin natura sa, este condiționat de existența unei relații de dependență între resortisantul unei țări terțe și cetățeanul Uniunii, fiind, așadar, limitat, are caracter temporar?

4) În măsura în care dreptul de ședere în temeiul articolului 20 TFUE are caracter temporar, articolul 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale potrivit căreia numai permisele de ședere prevăzute de dreptul național sunt excluse de la dobândirea statutului de rezident pe termen lung în sensul acestei directive?”

23. E.K., guvernele neerlandez, danez și german, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. Aceste părți, cu excepția guvernului danez, și-au prezentat observațiile orale în ședința care a avut loc la 7 decembrie 2021.

IV. Analiză

24. Prin intermediul acestor întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă șederea resortisantului unei țări terțe care beneficiază de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE, care a fost recunoscut de Curte în Hotărârea Ruiz Zambrano și în Hotărârea din 10 mai 2017 Chavez-Vilchez și alții[12] unui asemenea resortisant părinte al unui copil mic cetățean al Uniunii, are sau nu caracter temporar, pentru a se stabili, printre altele, dacă situația persoanei respective intră sau nu în domeniul de aplicare al Directivei 2003/109.

A. Cu privire la prima întrebare preliminară, referitoare la aspectul dacă, atunci când resortisantul unei țări terțe beneficiază de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE, caracterul temporar sau permanent al șederii, în sensul Directivei 2003/109, trebuie să facă obiectul unei interpretări uniforme și autonome în cadrul Uniunii

25. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere ridică problema dacă noțiunea de „ședere temporară”, care figurează, printre altele, la articolul 3 alineatul (2) partea introductivă și litera (e) din Directiva 2003/109, este o noțiune de drept al Uniunii sau ține de competența statelor membre.

[12] C-133/15, EU:C:2017:354.

26. Considerăm, la fel ca toate părțile, cu excepția guvernului danez, că această noțiune este o noțiune de drept al Uniunii care trebuie să facă obiectul unei interpretări autonome și uniforme în cadrul acesteia.

27. Astfel, jurisprudența constantă a Curții permite identificarea a două reguli.

28. Pe de o parte, atunci când a interpretat Directiva 2003/109, Curtea a arătat că, având în vedere obiectul său, astfel cum este stabilit la articolul 1 litera (a), determinarea noțiunii de „ședere legală” și a condițiilor sau a drepturilor aferente acestei șederi ține de competența statelor membre [13]. Totuși, ea a statuat totodată că trebuie să se considere că expresia „în cazul în care permisul de ședere al acestora a fost limitat în mod formal”, utilizată la articolul 3 alineatul (2) litera (e) din directiva respectivă, reprezintă o noțiune autonomă de drept al Uniunii și trebuie să facă obiectul unei interpretări uniforme, ca urmare a lipsei unei trimiteri exprese la dreptul statelor membre, pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare al acestei noțiuni în vederea respectării cerințelor aplicării uniforme a dreptului Uniunii și ale principiului egalității de tratament [14].

29. Or, Directiva 2003/109 nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a defini sensul expresiei în discuție în cadrul prezentei întrebări preliminare, și anume „[ședere] exclusiv din motive cu caracter temporar”.

30. Pe de altă parte, respectarea aplicării uniforme și a principiului egalității trebuie să prevaleze, cu atât mai mult în ceea ce privește întinderea și natura drepturilor care decurg din cetățenia Uniunii [15], situație care se regăsește în speță, întrucât dreptul de ședere al resortisantului unei țări terțe decurge din drepturile unui cetățean al Uniunii.

31. Astfel, propunem să se răspundă la această primă întrebare că noțiunea de „ședere temporară”, în sensul, printre altele, al articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109, este o noțiune de drept al Uniunii care trebuie interpretată în mod autonom și uniform.

B. Cu privire la a doua și la a treia întrebare preliminară, referitoare la caracterul temporar sau permanent, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109, al dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE

32. Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește să afle, pe de o parte, dacă există o distincție între dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE și dreptul de ședere accesoriu al unui membru de familie al unui cetățean al Uniunii, prevăzut de Directiva 2004/38, și, pe de altă parte, dacă faptul că dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE este condiționat de existența unei relații de dependență între resortisantul unei țări terțe care beneficiază de aceasta și cetățeanul respectiv al Uniunii este suficient pentru a caracteriza natura temporară a șederii. Întrebările menționate pot fi analizate împreună, întrucât, în esență, prin acestea se solicită Curții să se pronunțe cu privire la caracterul temporar sau permanent, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109, al șederii resortisantului unei țări terțe care beneficiază de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE.

[13] A se vedea Hotărârea din 18 octombrie 2012, Singh (C-502/10, EU:C:2012:636, punctul 39).

[14] A se vedea în acest sens Hotărârea din 18 octombrie 2012, Singh (C-502/10, EU:C:2012:636, punctele 42 și 43).

[15] A se vedea în acest sens Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punctul 31), și Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann (C-135/08, EU:C:2010:104, punctul 43).

33. Răspunsul la aceste întrebări este necesar instanței de trimitere pentru a stabili dacă E.K. poate sau nu să obțină statutul de rezident pe termen lung în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din Directiva 2003/109, care prevede că statele membre acordă acest statut resortisanților țărilor terțe care au avut reședința legală și fără întrerupere pe teritoriul lor timp de cinci ani înainte de a depune cererea în cauză, amintindu-se că articolul 4 alineatul (2) din directiva respectivă prevede că „[p]erioadele de ședere pentru motivele menționate la articolul 3 alineatul (2) [litera] (e) […] nu sunt luate în considerare la calcularea perioadei prevăzute la alineatul (1)”.

34. Astfel, dacă șederea resortisantului unei țări terțe care beneficiază de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE este calificată ca fiind temporară, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109, durata acestei șederi nu va putea fi luată în considerare la calcularea duratei șederii necesare de cinci ani impusă la articolul 4 din această directivă pentru obținerea statutului de rezident pe termen lung.

35. În speță, nu se contestă faptul că E.K. a beneficiat de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE în cei cinci ani care au precedat cererea sa de recunoaștere a statutului de rezident pe termen lung.

36. Această chestiune este distinctă de aceea dacă, după împlinirea vârstei majoratului de către copilul său, cetățean al Uniunii, reclamanta din litigiul principal ar mai putea beneficia de un drept de ședere derivat legat de dependența copilului său față de ea, ceea ce nu pare să ridice dificultăți de principiu din perspectiva jurisprudenței, cu condiția ca instanța națională să constate o asemenea stare de dependență, care va fi apreciată în mod mai strict decât în cazul unui copil de vârstă fragedă [16].

37. În această privință, trebuie arătat că E.K. beneficiază în prezent, după cum s-a amintit în cadrul ședinței, de un drept de ședere „viață privată și de familie”, întemeiat pe articolul 8 din CEDO, care îi va da dreptul după expirarea unui termen de cinci ani la beneficiul statutului de rezident pe termen lung.

38. Conflictul între pozițiile existente are ca obiect, în realitate, aspectul dacă soluția depinde numai de filosofia care stă la baza Directivei 2003/109 sau dacă trebuie să se țină seama de specificitatea acestui drept la ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE pentru a-i conferi efecte strict limitate la obiectivul care a determinat recunoașterea sa jurisprudențială, și anume asigurarea exercitării efective de către cetățeanul Uniunii a esenței drepturilor care îi sunt conferite de statutul său. Obiectivul urmărit de Curte nu a fost acela de a conferi drepturi proprii resortisantului unei țări terțe care însoțește și are grijă de acest cetățean al Uniunii care este dependent de el și nici acela de a da naștere, într-o anumită situație de fapt, unor drepturi proprii în beneficiul resortisantului respectiv, în afara relației de dependență menționate.

39. Propunem să se recurgă mai întâi la metodele clasice de interpretare, apoi să se aprecieze specificitatea dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE și, în sfârșit, acesta să fie comparat cu drepturile de ședere accesorii care permit obținerea unui permis de lungă durată.

[16] A se vedea în special Hotărârea din 8 mai 2018, K.A. și alții (Reîntregirea familiei în Belgia) (C-82/16, EU:C:2018:308, punctul 65).

1. Caracterul temporar al șederii în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109 în lumina metodelor de interpretare

40. În primul rând, metoda literală pare să conducă la o interpretare a expresiei „motive cu caracter temporar” de ședere care exclude din domeniul de aplicare al Directivei 2003/109 dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE.

41. Astfel, caracterul temporar caracterizează ceea ce nu durează decât un timp limitat și se opune, în consecință, caracterului permanent sau definitiv al unei ședere. El implică faptul că se intenționează, încă de la început, ca ședera să fie de scurtă durată. În această accepțiune, este incontestabil că ședera rezultată din exercitarea dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE nu este nici permanentă, nici definitivă, întrucât durata sa este legată de existența unei stări de dependență între părintele care beneficiază de dreptul respectiv și copilul său. Ședera menționată este, așadar, „temporară” în sensul literal al termenului.

42. În al doilea rând, din punct de vedere teleologic, aprecierea ar fi în schimb mai degrabă inversă. Astfel, din obiectivele Directivei 2003/109, enunțate în considerentele (4) și (6), reiese că stabilirea pentru o perioadă lungă și durata șederii legale și fără întrerupere pe teritoriul în cauză sunt elemente esențiale pentru dobândirea statutului de rezident pe termen lung și pentru permiterea coeziunii economice și sociale.

43. Este incontestabil că creșterea unui copil pe tot parcursul minoratului său într-o țară poate implica, dar nu întotdeauna, stabilirea pentru o perioadă lungă și durata relativ mare, chiar foarte mare, a șederii, care poate depăși durata de cinci ani impusă de Directiva 2003/109 pentru obținerea statutului de rezident pe termen lung.

44. De asemenea, trebuie să se facă referire la exemplele date de această directivă privind motivele cu caracter temporar pentru șederile vizate la articolul 3 alineatul (2) litera (e) din directiva în cauză, și anume persoanele au pair, lucrătorii sezonieri sau lucrătorii salariați detașați de un prestator de servicii în scopul furnizării de servicii transfrontaliere. Exemplele respective demonstrează că această ședere este destinată încă de la început să fie de scurtă durată. Se poate deduce de aici că, pe de o parte, creșterea unui copil într-o țară nu este comparabilă cu ședera în calitate de persoană au pair sau cu munca sezonieră și că, pe de altă parte, caracterul temporar al șederii respective nu este de aceeași natură cu al celor date ca exemplu de aceeași directivă. Astfel, având în vedere obiectivele Directivei 2003/109, caracterul temporar al șederii pare să poată fi interpretat în sensul că nu implică, încă de la începutul șederii, stabilirea pentru o perioadă lungă.

45. Mai multe elemente susțin această poziție. Pe de o parte, expunerea de motive a Propunerii de directivă care a condus la adoptarea Directivei 2003/109 precizează, în ceea ce privește domeniul său de aplicare, tocmai faptul că „[s]ingurele categorii excluse sunt cele care nu au vocația de a se stabili, în special persoanele care au o reședință pentru studii sau pentru ocuparea unor locuri de muncă sezoniere și cele care beneficiază de protecție temporară” [17]. Pe de altă parte, mult mai recent, în „Raportul privind migrația și azilul” prezentat la 29 septembrie 2021, Comisia a anunțat că urma să propună o revizuire a Directivei privind rezidenții pe termen lung pentru a îmbunătăți drepturile și mobilitatea în cadrul Uniunii ale migranților care erau deja bine integrați în statele membre [18]. În sfârșit, atunci când a fost sesizată cu interpretarea unei alte categorii de

[17] Expunerea de motive a Propunerii de directivă a Consiliului privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung [COM(2001) 127 final, punctul 5.3].

[18] A se vedea în acest sens Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European, Comitetul European al Regiunilor – Raportul privind migrația și azilul [COM(2021) 590 final, pagina 17].

drepturi de ședere excluse de la aplicarea directivei în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (e), și anume „permisele limitate în mod formal”, Curtea s-a pronunțat referitor la „motivele cu caracter temporar”, arătând că asemenea motive „nu reflectă *a priori* o vocație […] de a se stabili durabil pe teritoriul statelor membre” [19].

46. În plus, implicațiile sociale și economice ale educării unui copil pot contribui la integrarea părintelui și se amintește că, potrivit articolului 5 alineatul (2) din Directiva 2003/109, statele membre au posibilitatea, în conformitate cu legislația lor internă, de a verifica îndeplinirea condițiilor de integrare de către resortisanții țărilor terțe. Totuși, statele membre nu se pronunță asupra integrării persoanei în etapa examinării condiției privind durata și natura șederii, chiar dacă obiectivul integrării este în mod clar urmărit de Directiva 2003/109.

47. Se pare, așadar, că vocația de a se stabili este cea care trebuie să permită clarificarea noțiunii de „motive cu caracter temporar” utilizată la articolul 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109. Astfel, momentul acordării dreptului de ședere temporară este cel la care trebuie să se analizeze dacă șederea urma să fie de lungă durată și dacă părintele care îl însoțea pe cetățeanul Uniunii avea vocația de a se stabili. Aceasta implică înlăturarea noțiunii subiective de intenție de a se stabili, care ar putea exista pentru anumite drepturi de ședere temporară excluse în mod expres din domeniul de aplicare al directivei respective, precum în cazul persoanelor au pair care ar putea avea intenția de a se stabili în timp. În schimb, este clar că o persoană care are un permis de ședere pentru a lucra în calitate de persoană au pair într-o familie nu are vocația de a se instala ca urmare a acestui fapt. De asemenea, nu ar trebui să se țină seama de integrare întrucât, după cum am arătat la punctul anterior, este vorba despre o altă condiție pentru obținerea statutului de rezident pe termen lung, care ține seama de modul în care s-a desfășurat șederea, iar nu de motivul pentru care a fost autorizată.

48. În al treilea rând, nici recurgerea la interpretarea subiectivă nu permite să se ajungă în mod clar la o analiză în favoarea includerii dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE în domeniul de aplicare al Directivei 2003/109.

49. Astfel, deși la prima vedere expunerea de motive a propunerii de directivă face referire la vocația de a se stabili a familiilor cetățenilor Uniunii [20], trebuie totuși să se țină seama de faptul că afirmația menționată nu se explica decât prin prezența inițială în propunerea respectivă a unui articol 3 alineatul (3) special pentru familiile acestor cetățeni ai Uniunii care și-au exercitat libertatea de circulație [21]. Alineatul în cauză a dispărut în cursul procedurii legislative, întrucât s-a considerat că este neclar și că problema trebuie să fie analizată în cadrul Directivei privind libera circulație [22]. Prin urmare, numai în ipoteza exercitării anterioare a acestei libertăți a cetățeanului situația familiilor a fost menționată, iar apoi înlăturată în contextul negocierii propunerii menționate.

[19] Hotărârea din 18 octombrie 2012, Singh (C-502/10, EU:C:2012:636, punctul 47).

[20] A se vedea Expunerea de motive a Propunerii de directivă a Consiliului privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung [COM(2001) 127 final, punctul 5.3 (JO 2001, C 240 E, p. 79)].

[21] Potrivit articolului 3 alineatul (3) din această propunere, „[r]esortisanții țărilor terțe care sunt membri de familie ai unui cetățean al Uniunii care și-a exercitat dreptul la libera circulație a persoanelor nu pot avea acces la statutul de rezident pe termen lung în statul membru gazdă al cetățeanului Uniunii decât după obținerea, în sensul legislației privind libera circulație a persoanelor, a dreptului de ședere permanentă în statul respectiv” (JO 2001, C 240 E, p. 81).

[22] A se vedea în acest sens Raportul privind Propunerea de directivă a Consiliului privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung [(COM(2001) 127 – C5-0250/2001-2001/0074(CNS), p. 36], prezentat de Comisia pentru libertăți și drepturile cetățenilor, justiție și afaceri interne a Parlamentului European, din 30 noiembrie 2001, disponibil la următoarea adresă de internet: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-5-2001-0436_FR.pdf

50. În opinia noastră, nu se poate deduce vreun argument nici din faptul că textul directivei nu a fost modificat în urma Hotărârii Ruiz Zambrano. Astfel, hotărârea menționată a fost pronunțată în etapele finale ale negocierii pentru revizuirea Directivei 2003/109 prin Directiva 2011/51/UE [23] și nu putea fi luată în considerare (într-un sens sau în altul) cu această ocazie.

51. În al patrulea rând, recurgerea la o interpretare sistematică ne invită în realitate să analizăm natura foarte specifică a dreptului de ședere derivat în cauză.

2. Specificitatea dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE

52. Amintim că, în Hotărârea Ruiz Zambrano, Curtea a stabilit principiul potrivit căruia „[a]rticolul 20 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru, pe de o parte, să refuze unui resortisant al unui stat terț, care asigură întreținerea copiilor săi de vârstă mică, cetățeni ai Uniunii, șederea în statul membru de reședință al acestora din urmă și ai cărui cetățeni sunt și, pe de altă parte, să refuze respectivului resortisant al unui stat terț acordarea unui permis de muncă, în măsura în care astfel de decizii i-ar priva pe acei copii de beneficiul efectiv al esenței drepturilor corespunzătoare statutului de cetățean al Uniunii” [24].

53. În cadrul unor hotărâri ulterioare s-a precizat că „dispozițiile din tratat care privesc cetățenia Uniunii nu conferă niciun drept autonom resortisanților unor state terțe” și că „eventualele drepturi conferite [acestor resortisanți] prin dispozițiile din tratat privind cetățenia Uniunii nu sunt drepturi proprii ale resortisanților menționați, ci drepturi derivate din cele de care beneficiază cetățeanul Uniunii” [25]. Curtea a arătat că este vorba despre situații foarte speciale în care efectul util al acestei cetățenii a Uniunii nu ar fi respectat „în cazul în care, drept consecință a unui astfel de refuz [al dreptului de ședere în favoarea resortisantului țării terțe], acel cetățean ar fi obligat, în fond, să părăsească teritoriul Uniunii considerat în ansamblu, împiedicându-l astfel să beneficieze în mod efectiv de substanța drepturilor pe care le conferă acest statut” [26].

54. Această linie jurisprudențială a creat astfel un drept de ședere derivat pentru acoperirea unor situații foarte speciale în domeniul dreptului de ședere al resortisanților țărilor terțe care ține de competența statelor membre. Întrucât acest drept de ședere derivat este acordat exclusiv în beneficiul cetățeanului Uniunii, contrapartida acestei ingerințe a fost aceea de a nu se acordat niciun drept propriu acestui resortisant, ci numai un drept de ședere în considerarea cetățeniei Uniunii deținute de copilul său aflat în stare de dependență și pe durata acestei stări de dependență.

55. Or, este incontestabil că Directiva 2003/109 prevede, prin crearea unui statut de rezident pe termen lung, punerea în aplicare a unui drept propriu resortisanților țărilor terțe, sub rezerva îndeplinirii condițiilor stabilite în capitolele I și II din directiva în cauză. În plus, ea nu ilustrează șederea pentru „motive cu caracter temporar” exclusă din domeniul de aplicare al directivei respective decât prin exemple în care resortisanții beneficiază de un drept personal de ședere (de exemplu persoanele au pair). Astfel, nici măcar faptul de a dispune de un drept de ședere propriu [27]

[23] Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2011 de modificare a Directivei 2003/109 (JO 2011, L 132, p. 1).

[24] Hotărârea Ruiz Zambrano (punctul 45 și dispozitivul).

[25] Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punctele 72 și 73, precum și jurisprudența citată).

[26] A se vedea în special Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punctul 74 și jurisprudența citată) și Hotărârea din 8 mai 2018, K. A. și alții(Reîntregirea familiei în Belgia) (C-82/16, EU:C:2018:308, punctul 51).

[27] A se vedea și toate excepțiile menționate la articolul 3 alineatul (2) din Directiva 2003/109.

nu este suficient pentru ca această ședere să intre în domeniul de aplicare al aceleiași directive și, în consecință, pentru a se putea beneficia, în anumite condiții, de statutul de rezident pe termen lung.

56. Astfel, considerăm că E.K., care, potrivit Hotărârii Ruiz Zambrano, nu beneficiază decât de un drept de ședere derivat legat de existența unei stări de dependență a copilului său, nu dispune de un drept de ședere propriu. Această lipsă a vocației de a beneficia de drepturi proprii trebuie abordată în raport cu vocația de a se stabili pentru o perioadă lungă, care stă la baza Directivei 2003/109.

57. Apreciem, în orice caz, că luarea în considerare a vocației lui E.K. de a se stabili pentru o perioadă lungă pe teritoriul statului membru în cauză pentru a beneficia de dispozițiile Directivei 2003/109 după cinci ani de ședere pe baza dreptului de ședere derivat ar depăși consecințele pe care Curtea a intenționat să le deducă din articolul 20 TFUE în această privință. Astfel, în opinia noastră, vocația de a se stabili pentru o perioadă lungă face parte dintre drepturile proprii ale resortisantului unei țări terțe pe care el nu poate să le invoce ca urmare a caracterului derivat al dreptului său de ședere. În plus, interpretarea directivei respective în sensul propus de E.K. ar însemna, după cum a subliniat Comisia în observațiile sale, să i se permită să dobândească nu doar statutul de rezident pe termen lung, ci și, pe această cale, dreptul de ședere în celelalte state membre [28].

58. Astfel, atât timp cât există legătura de dependență cu copilul cetățean al Uniunii, aspect a cărui verificare revine instanței naționale, părintele poate rămâne pe teritoriu pentru a se asigura beneficiul efectiv al esenței drepturilor de cetățean al Uniunii ale copilului său.

59. În schimb, Curtea a statuat că „simplul fapt că un resortisant al unui stat membru ar putea dori, […] pentru a menține unitatea familială pe teritoriul Uniunii, ca membri ai familiei sale, care nu dispun de cetățenia unui stat membru, să poată locui cu acesta pe teritoriul Uniunii nu este suficient în sine pentru a considera că cetățeanul Uniunii este obligat să părăsească teritoriul Uniunii dacă un astfel de drept nu este acordat” [29]. Astfel, din articolul 20 TFUE nu decurge un drept de ședere pentru menținerea unității familiale atunci când plecarea resortisantului țării terțe nu ar implica plecarea cetățeanului Uniunii însuși. Prin urmare, nu dreptul la unitatea familială este protejat ca atare, ci posibilitatea cetățeanului respectiv al Uniunii de a rămâne pe teritoriu.

60. Ca o concluzie intermediară, reținem că, dacă se ia în considerare specificitatea dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE, și anume faptul că persoana care beneficiază de acesta nu are vocația de a se stabili, considerăm că această ședere este exclusă din domeniul de aplicare al Directivei 2003/109 atunci când șederea menționată se bazează pe un motiv cu caracter temporar.

61. Se poate ridica chiar problema dacă excluderea din domeniul de aplicare al directivei a șederii care rezultă din dreptul de ședere derivat din articolul 20 TFUE nu s-ar datora în realitate în mod intrinsec naturii sale, în virtutea căreia nu creează niciun drept propriu.

[28] A se vedea în acest sens articolul 14 din Directiva 2003/109.

[29] Hotărârea din 15 noiembrie 2011, Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 68).

3. Specificitatea dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE verificată prin raționamentul prin analogie

62. Argumentul principal invocat de E.K. și de Comisie pentru ca dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE să i se confere efecte în vederea obținerii unui statut de rezident pe termen lung rezultă din existența, în dreptul Uniunii, a unor exemple de drepturi de ședere derivate care oferă acces la un drept de ședere permanentă care, la rândul său, este un drept propriu. Ar fi, așadar, oportună utilizarea raționamentului prin analogie.

63. Pe această premisă se întemeiază a doua întrebare preliminară, care se referă la dispozițiile Directivei 2004/38, al cărei articol 16 alineatul (2) prevede că, la finalul unei perioade de cinci ani, un drept de ședere derivat oferă accesul la un drept de ședere permanentă [30]. În observațiile sale, E.K. face de asemenea referire la articolul 15 din Directiva 2003/86/CE [31], care prevede un permis de ședere autonom pentru membrii familiei susținătorului reîntregirii [32].

64. În ceea ce privește Directiva 2004/38, analogia cu mecanismul instituit prin această directivă poate părea atractivă la prima vedere, întrucât împrejurările de fapt sunt aceleași atunci când sunt analizate din perspectiva părintelui: părintele, resortisant al unei țări terțe, beneficiază de un drept de ședere derivat legat de calitatea de cetățean al Uniunii a copilului său, pentru o perioadă mai mare de cinci ani. În plus, cele două drepturi de ședere derivate intervin în domeniul liberei circulații a persoanelor, iar dreptul Uniunii protejează astfel această libertate a cetățeanului respectiv [33]. În cazurile acoperite de directiva menționată și de articolul 21 TFUE [34], acest lucru permite părintelui să obțină, după cinci ani, un drept de ședere permanentă.

65. Totuși, există mai multe diferențe semnificative între cele două drepturi de ședere derivate.

66. Pe de o parte, dreptul de ședere derivat și dreptul de ședere permanentă care decurge din acesta în temeiul Directivei 2004/38 au fost acordate în mod expres membrilor de familie ai cetățenilor Uniunii resortisanți ai unor țări terțe de către statele membre, atunci când Curtea a adoptat punctul de vedere al cetățeanului Uniunii, care putea fi împiedicat să exercite drepturile aferente statutului său și a conferit un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE resortisantului țării terțe de care depinde acest cetățean al Uniunii.

67. Pe de altă parte, în realitate, situațiile de fapt analizate din punctul de vedere al cetățeanului respectiv al Uniunii sunt diferite. Într-adevăr, Directiva 2004/38 nu se aplică atunci când același cetățean nu și-a exercitat niciodată dreptul la liberă circulație și a avut întotdeauna reședința în statul membru al cărui cetățean este [35], situație care nu se regăsește în cazul copilului lui E.K.. Astfel, dreptul de ședere întemeiat pe articolul 20 TFUE recunoscut de Curte nu este justificat decât în măsura în care persistă starea de dependență între copil, cetățean al Uniunii, și părintele său, resortisant al unei țări terțe. În consecință, pentru protejarea exercitării efective de către

30 Potrivit acestei dispoziții, „[a]lineatul (1) se aplică și în cazul membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru și care și-au avut reședința legală împreună cu cetățeanul Uniunii în statul membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani”.

31 Directiva Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO 2003, L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164).

32 Potrivit alineatului (1) al acestei dispoziții, „[c]el târziu la cinci ani de rezidență și în măsura în care membrii familiei nu au primit un permis de ședere pentru alte motive decât reîntregirea familiei, soțul sau partenerul necăsătorit și copilul devenit major au dreptul, dacă este nevoie, la cerere, la un permis de ședere autonom, independent de cel al susținătorului reîntregirii”.

33 A se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, État belge (Drept de ședere în caz de violență domestică) (C-930/19, EU:C:2021:657, punctul 74).

34 A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punctul 52).

35 A se vedea în special Hotărârea din 5 mai 2011, McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277, punctul 57).

cetățeanul Uniunii a drepturilor esențiale care decurg din statutul său, nu este necesar să se prelungească dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE printr-un drept de ședere permanentă în favoarea părintelui resortisant al unei țări terțe dacă persistă starea de dependență.

68. De altfel, este evident că, chiar și în cazul Directivei 2004/38, care urmărește obiective de protecție a vieții de familie și de integrare a familiei în statul membru gazdă, acestea sunt considerate secundare de Curte în raport cu obiectivul principal, care este acela de a favoriza libera circulație a cetățenilor Uniunii [36]. Or, dreptul la liberă circulație și ședere al copilului lui E.K. nu este încălcat atât timp cât durează starea de dependență față de părintele său și, în consecință, nici dreptul de ședere derivat din acesta. Atunci când această stare de dependență va înceta, eventuala plecare a părintelui nu va determina în mod automat plecarea copilului cetățean al Uniunii.

69. Desigur, există o analogie făcută de Curte între restricțiile privind libertatea de circulație pentru motive de ordine publică, siguranță publică și sănătate publică, pe de o parte, prevăzute la articolul 27 din Directiva 2004/38 și, pe de altă parte, cele care pot fi totdeauna invocate de statele membre în contextul cetățeniei Uniunii, instituită prin articolul 20 TFUE [37].

70. Nici acest raționament prin analogie nu este suficient nici pentru a ne convinge, întrucât referirea menționată la amenințarea la adresa ordinii publice privește posibilitatea sau imposibilitatea de a se limita dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE, în timp ce, în speță, E.K. pretinde atribuirea unui drept de ședere propriu beneficiarului acestui drept de ședere derivat. În sfârșit, în ceea ce privește condiția privind resursele suficiente, care poate servi de asemenea la limitarea dreptului de ședere derivat, Curtea a refuzat raționamentul prin analogie între regimul rezultat din Directiva 2004/38 și cel care decurge din articolul 20 TFUE, arătând că, „atunci când există o relație de dependență […] între un cetățean al Uniunii și resortisantul unei țări terțe membru al familiei sale, articolul 20 TFUE se opune ca un stat membru să prevadă o excepție de la dreptul de ședere derivat pe care acest articol îl recunoaște acestui resortisant al unei țări terțe pentru simplul motiv că cetățeanul menționat al Uniunii nu dispune de resurse suficiente” [38]. Astfel, chiar și la aprecierea limitelor dreptului de ședere derivat (aspect care nu este în discuție în speță), Curtea refuză să utilizeze în mod automat un raționament prin analogie.

71. În ceea ce privește Directiva 2003/86, invocată de E.K., este și mai delicată luarea în considerare a analogiei. Astfel, Curtea a amintit recent că resortisanții unor țări terțe, soți ai unui cetățean al Uniunii, care au fost victime ale unor acte de violență domestică săvârșite de soții lor nu se află, în ceea ce privește menținerea dreptului lor de ședere pe teritoriul statului membru în cauză, într-o situație comparabilă după cum situația lor intră sub incidența Directivei 2004/38 sau a Directivei 2003/86 [39]. În plus, membrii familiei acestor cetățeni ai Uniunii sunt excluși în mod expres din domeniul de aplicare al directivei respective [40]. În sfârșit, deși ipoteza în care respectivii cetățenii ai Uniunii nu și-au exercitat libertatea de circulație a fost introdusă în propunerea inițială de directivă privind dreptul la reîntregirea familiei, ea nu a fost reținută în versiunea adoptată [41].

[36] A se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, État belge (Drept de ședere în caz de violență domestică) (C-930/19, EU:C:2021:657, punctul 82).

[37] A se vedea în special Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punctul 81).

[38] Hotărârea din 27 februarie 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Soțul unui cetățean al Uniunii) (C-836/18, EU:C:2020:119, punctul 49).

[39] A se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, État belge (Drept de ședere în caz de violență domestică) (C-930/19, EU:C:2021:657, punctul 90).

[40] A se vedea articolul 3 alineatul (3) din directiva respectivă.

[41] A se vedea Hotărârea din 15 noiembrie 2011, Dereci și alții (C-256/11, EU:C:2011:734, punctul 49).

72. Astfel, raționamentul prin analogie cu dispoziții din dreptul derivat nu permite să se considere că există un drept propriu al resortisantului la consolidarea dreptului său de ședere derivat care decurge din articolul 20 TFUE.

73. Trebuie să se precizeze însă că articolul 13 din Directiva 2003/109 prevede că statele membre pot elibera permise de ședere permanente sau cu durată de validitate nelimitată în condiții mai favorabile decât cele stabilite de această directivă. Referitor la acest aspect, din elementele dosarului reiese că autoritățile administrative neerlandeze au putut elibera un permis de ședere întemeiat pe articolul 8 din CEDO și au admis, în cursul ședinței, că permisul respectiv va putea da dreptul după cinci ani la statutul de rezident pe termen lung. Este necesar să se observe că titlul menționat nu va acorda accesul la dreptul de ședere în celelalte state membre.

74. Dacă se ține seama de specificitatea dreptului de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE și de faptul că această ședere nu demonstrează o vocație de a se stabili pentru o perioadă lungă și, prin urmare, poate fi calificată drept ședere pentru motive cu caracter temporar care justifică excluderea din domeniul de aplicare al directivei în cauză, considerăm că acest drept de ședere derivat nu permite, din cauza caracterului său temporar, să se beneficieze de statutul de rezident pe termen lung prevăzut la articolul 4 din aceeași directivă.

75. Astfel, articolul 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că șederea unui resortisant al unei țări terțe care beneficiază de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE constituie o ședere exclusiv pentru motive cu caracter temporar.

C. Cu privire la a patra întrebare preliminară, referitoare la conformitatea cu Directiva 2003/109 a reglementării naționale care nu exclude de la dobândirea statutului de rezident pe termen lung-UE decât permisele naționale de scurtă durată

76. Instanța de trimitere ridică problema compatibilității reglementării naționale cu Directiva 2003/109, în măsura în care dreptul național ar fi mai favorabil decât această directivă, întrucât nu ar exclude, în ceea ce privește permisele de ședere pe termen lung-UE, decât permisele naționale de scurtă durată.

77. Având în vedere răspunsurile propuse la celelalte întrebări, din care rezultă că dreptul de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE nu intră în domeniul de aplicare al directivei menționate, nu este necesar să se răspundă la această întrebare.

V. Concluzie

78. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Tribunalul din Haga, sediul din Amsterdam, Țările de Jos) după cum urmează:

1) Noțiunea de „ședere temporară”, în sensul, printre altele, al articolului 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109/CE a Consiliului din 25 noiembrie 2003 privind statutul resortisanților țărilor terțe care sunt rezidenți pe termen lung, este o noțiune de drept al Uniunii care trebuie interpretată în mod autonom și uniform.

2) Articolul 3 alineatul (2) litera (e) din Directiva 2003/109 trebuie interpretat în sensul că șederea unui resortisant al unei țări terțe care beneficiază de un drept de ședere derivat întemeiat pe articolul 20 TFUE constituie o ședere exclusiv pentru motive cu caracter temporar.